



ARMY PUBLIC SCHOOL AHMEDABAD CANTT- 2020-21

Worksheet-1

Class- 6

Subject- Sanskrit

Date –

1. अधः दत्तं अनुच्छेदं पठित्वा यथानिर्देश उत्तरं लिखन्तु -

(नीचे दियेगद्यांशकोपढकरउत्तरयथानिर्देशउत्तरलिखें)-

कालिदासेन अनेकाः ग्रन्थाः रचिताः । तेषु ग्रन्थेषु रघुवन्शं कुमारसंभवं च द्वे महाकाव्ये, 'मेघदूतम्' नामखण्डकाव्यं त्रीणि च नाटकानि सन्ति । एतेषु नाटकेषु 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' विश्वप्रसिद्धं नाटकम् अस्ति । श्रूयते यत् महाकविः कालिदासः राज्ञः विक्रमादित्यस्य नवरत्नेषु प्रमुखः आसीत् । कालिदासः उपमायाः प्रयोगे सिद्धहस्तः आसीत् । अतः कथ्यते 'उपमा कालिदासस्य कालिदासस्य काव्यकौशलं दृष्ट्वा अयं भारतस्य 'शेक्सपियर' इति कथ्यते ।

(क) एकपदेन उत्तरत (एकशब्दमैउत्तरदीजिये) -

(i). कालिदासः कस्याः प्रयोगे सिद्धहस्तः आसीत् ?

(ii). कालिदासस्य विश्वप्रसिद्धं नाटकं किम्?

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूर्णवाक्यमैउत्तरदीजिये)-

(i). कालिदासः केषु प्रमुखः आसीत् ?

(ii). कालिदासस्य के महाकाव्ये किञ्च महाकाव्यं कति च नाटकानि सन्ति ?

(ग) निर्देशानुसारम् उत्तरत (निर्देशानुसारउत्तरदीजिये) -

(अ). 'प्रवीणः' इत्यर्थे अनुच्छेदे किं पदं प्रयुक्तम् ?

(i). सिद्धहस्तः (ii). उचितः (iii). राज्ञः (iv). विदुषी

(ब). 'सामान्यः' इत्यस्य किं विलोमपदं गद्यांशे प्रयुक्तम् ?

(i). मूर्खः (ii). प्रमुखः (iii). अशिक्षिताः (iv). विनम्राः

(स). 'कालिदासस्य' इति पदे कः विभक्तिः ?

(i). द्वितीया (ii). तृतीया (iii). चतुर्थी (iv). षष्ठी

(द). 'दृष्ट्वा' अत्र कः प्रत्ययः ?

(i). क्त (ii). त्वा (iii). क्त्वा (iv). त्व

2. वर्ण संयोजनेन पदं लिखत -

(क) च् + अ + ष + क् + अः -----

(ख) स् + औ + च् + क् + अः -----

(ग) श + उ + न् + क् + कौ -----

(घ) ध् + आ + व् + अ + त् + अः -----

(ङ) द् + ए + व् + अ + त् + आ -----

(च) ज् + अ + न् + अ + न् + ई -----

3. पदानां वर्ण विच्छेदं प्रदर्शयत् -

(क) बालकः -----

(ख) मयूराः -----

(ग) वर्णाः -----

(घ) कुक्कुरौ -----

(ङ) वातायनम् -----

(च) उपनेत्रम् -----

(छ) पुस्तकम् -----

(ज) महात्मा -----

(झ) रवि -----

4. पदानि संयोज्य वाक्यानि रचयत -

गजाः नृत्यन्ति

सिंहौ गायति

गायकः पठतः

बालकौ चलन्ति

मयूराः गर्जतः

5. वचनानुसारं रिक्तस्थानानि पूरयत -

एकवचनम् द्विवचनम् बहुवचनम्

गीता -----

----- पेटिके -----

----- शुनकाः -----

मयूरः -----

सा -----

6. निर्देशानुसारं वाक्यानि रचयत -

यथा - एतत् पतति | (बहुवचने) एतानि पतन्ति |

(क) मयूरः नृत्यति | (बहुवचने) -----

(ख) नारिकेलं पतति | (द्विवचने) -----

(ग) एतानि पत्राणि | (एकवचने) -----

(घ) छात्रे लिखतः | (बहुवचने) -----

(ङ) एतानि यानानि | (द्विवचने) -----

7. सः / सा / तौ / ते इत्येतेभ्यः उचितं सर्वनामपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

यथा - लता अस्ति | सा अस्ति |

(क) महिलाः धावन्ति | ----- धावन्ति |

(ख) जवनिके दोलतः | ----- दोलतः |

(ग) पिपीलिकाः चलन्ति | ----- चलन्ति |

(घ) चटके कूजतः | ----- कूजतः |

(ङ) सुधा वदति | ----- वदति |

(च) वानराः क्रीडन्ति | ----- क्रीडन्ति |

(छ) अश्वः धावति | ----- धावति |

(ज) मयूराः नृत्यन्ति | ----- नृत्यन्ति |

(झ) छात्रौ पठतः | ----- पठतः |

8. चित्राणि दृष्ट्वा संस्कृतपदानि लिखत | (चित्र देखकर संस्कृत में पद लिखो)-



(i) ----- (ii) ----- (iii) ----- (iv) -----

9. 'पठ' (पढना) धातोः लृट्लकार-रूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत-

पुरुषः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	_____	पठिष्यतः	_____
मध्यमपुरुषः	_____	पठिष्यथः	_____
उत्तममपुरुषः	_____	पठिष्यावः	_____

10. निम्नलिखित को शुद्ध करके लिखिए -

(क) मुनी ----- (ख) नदि ----- (ग) कवी ----- (घ) भानू -----

11. व्याकरण क्या सिखाता है ?

12. लिपि किन चिन्हो को कहते हैं ?

13. वर्ण किसे कहते हैं ? संस्कृत वर्णमाला लिखिए ।

14. प्रत्येक के उच्चारणस्थान लिखिए -

(i) त्, व्, प्, ए, उ, च्, ब्, म्, ध्, ख्